MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
JIZZAX FILIALI

"BIOTEXNOLOGIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI"

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA MIQYOSIDAGI ILMIY-TEXNIK ANJUMAN TO‘PLAMI

28-29-MART
2025-YIL

doi

Google Scholar

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

BIOTEXNOLOGIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI

RESPUBLIKA ILMIY ANJUMANINING TEZISLAR TO‘PLAMI

28-29 mart 2025 y

***

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И ИННОВАЦИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ДЖИЗАКСКИЙ ФИЛИАЛ НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА УЗБЕКИСТАНА ИМЕНИ МИРЗО УЛУГБЕКА

СБОРНИК ТЕЗИСОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

«ПЕРСПЕКТИВЫ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ БИОТЕХНОЛОГИЙ»

28-29 марта 2025 г.

JIZZAX – 2025

tadqiqotlar yanada rivojlanishi va tibbiyotda undan foydalanish imkoniyatlari kengayishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Smith, J. V., & Luo, Y. (2004). “Ginkgo biloba and Alzheimer’s disease: a research review.” Journal of Nutritional Biochemistry, 15(9), 595-608.
2. Mahadevan, S., & Park, Y. (2008). “Multifaceted therapeutic benefits of Ginkgo biloba L.: Chemistry, efficacy, and safety.” The Journal of Food and Drug Analysis, 16(3), 1-10.
3. DeFeudis, F. V., & Drieu, K. (2000). “Ginkgo biloba extract (EGb 761) and CNS functions: basic studies and clinical applications.” Current Drug Targets, 1(1), 25-58.
4. Weinmann, S., Roll, S., Schwarzbach, C., Vauth, C., & Willich, S. N. (2010). “Effects of Ginkgo biloba in dementia: Systematic review and meta-analysis.” BMC Geriatrics, 10(1), 1-14.
5. A.V. Mahmudov O.S. Abduraimov, I.E. Mamatkulova. Structure of local populations and phytocoenotic confinement of Elwendia persica in Turkestan Ridge, Uzbekistan. Biodiversitas. 2023/3., 1621-1628.

ALSGEYMER KASALLIGINING MOLEKULYAR MEXANIZMLARI

Bosimova M.Sh., Qo’ziboyeva S.T., O‘ralov A.I.
Mirzo Ulug’bek nomidagi O’zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

Annotatsiya. Maqolada Altsgeymer kasalligining yangi "genomikasi" sohasidagi so'nggi yutuqlarni, shuningdek, genetik bilimlarga asoslangan Altsgeymer kasalligi diagnostikasi va terapiyasini rivojlantirish bo'yicha tadqiqot istiqbollari haqida so’z yuritilgan.

Kalit so’zlar. Alsgeymer kasalligi, molekular mexanizm, mutatsiya, genlardagi moyillik.

Alsgeymer kasalligi - bu asosan miya hujayralarining o'limi va nerv tizimining yallig'lanishi bilan bog'liq neyrodejenerativ kasallikdir. Kasallik molekular mexanizmlari murakkab bo'lib, ko'plab omillar birgalikda rivojlanishiga sabab bo'ladi [1]. Murakkab kasallikning patogenezini o'rganishda asosiy muammo birlamchi molekulyar anormalliklarni aniqlashdir. Alsgeymer kasalligida birinchi gistopatologik o'zgarishlar (masalan, amiloid plitalarining to'planishi) birinchi klinik belgilar paydo bo'lishidan ancha oldin (10-20 yil) sodir bo'lishi mumkin deb taxmin qilinadi [2]. Bu, albatta, neyrodejeneratsiyaga olib keladigan asosiy nuqsonlarni aniqlashni qiyinlashtiradi. Bu sohadagi yutuq genetik yondashuv, xususan, pozitsion genlarni klonlash strategiyasi bo'ldi. Genetik moyillik va yosh

Alsgeymer kasalligi rivojlanishi uchun eng aniq belgilangan xavf omillaridir [4]. Altsgeymer kasalligi klinik va gistopatologik belgilarning umumiy spektri bilan birlashtirilgan bir nechta genetik jihatdan heterojen shakllarni o'z ichiga olganligi aniqlandi. Ayrim inson genlaridagi mutatsiyalar va polimorfizmlar Alsgeymer kasalligining ayrim shakllarini rivojlanishiga sabab yoki xavf omili ekanligi aniqlangan [3-6]. Alsgeymer kasalligida irsiy omillarning ahamiyati 1940-yillardayoq irsiy omillar Alsgeymer kasalligining erta boshlangan va kech boshlangan Alsgeymer kasalligining patogenezida muhim rol o‘ynashi bashorat qilingan edi. Egizaklar tahlili ma'lumotlarini, Alsgeymer kasalligi ning oilalarda irsiylanishini va Alsgeymer kasalligida ishtirok etgan genlarni tahlil qilishning so'nggi natijalarini jamlab, quyidagi xulosalar chiqarish mumkin: 1) Alsgeymer kasalligi erta boshlangan oilaviy shakllar (65 yoshdan oldin, o'rtacha 35-55 yosh) autosomal dominant irsiyat bilan tavsiflanadi. Bu holda patologiyaning zarur va etarli sababi bitta gendagi mutatsiyadir. Astmaning bunday genetik shakllari bilan og'rigan bemorlarning soni barcha astma holatlarining 10% dan oshmaydi. 2) Alsgeymer kasalligi kech boshlangan (shartli ravishda 65 yoshdan oshgan) oilaviy holatlar uchun merosning tabiatiga eng mos keladigani, bir yoki bir nechta genlarda "asosiy" mutatsiya va boshqa genlarda o'zgartiruvchi ta'sirga ega bo'lgan merosning oligogenik (bir nechta gen) tabiatidir. 3) "Sporadik" holatlarga genlardagi mutatsiyalar yoki polimorfizmlar ham sabab bo'lishi mumkin, ularning patogen ifodasi ko'plab boshqa genlar va epigenetik omillarga bog'liq. Alsgeymer kasalligi miya neyronlaridagi mikronaychalar bilan bog'liq bo'lgan beta-amiloid plitalari, neyrofibrilyar giperfosforilangan Tau oqsilining to'planishi bilan tavsiflanadi, bu parchalanish, sinaptik disfunktsiya va neyronlarning o'limiga olib keladi va demansga olib keladi [4-9]. Alsgeymer kasalligini hali butunlay davolashning imkoni yo’q, lekin kasallikning rivojlanishi sekinlashtirish choralari mavjud. Buning uchun kompleks davo choralari qo’llaniladi. Xolinesteraza ingibitorlari: dastlabki bosqichlarda holatni yaxshilaydi. Memantin: miyani zaharli glutamatdan himoya qiladi. Qo‘shimcha ravishda: qon aylanishini yaxshilash uchun preparatlar, antidepressantlar va antioksidantlar. Ruhiy-ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash: Xotirani mashq qildirish uchun mashqlar; Mustaqillikni saqlash uchun buyumlardagi ko‘rsatmalar va imzolar; Stressni kamaytirish;

Xulosa: Hozirda Altsgeymerning to'liq davosi yo'qligiga qaramay, ilmiy jamoalar kasallikni to'xtatish yoki sekinlashtirish uchun yangi usullarni izlashyapti. Jumladan sog'lom hayot tarzini, jumladan, maxsus ovqatlanish rejalarini va jismoniy faoliyatni oshirish orqali altsgeymerning rivojlanishini sekinlashtirishga qaratilgan tadqiqotlar ham davom etmoqda. Ba'zi tadqiqotlar miya hujayralarini yangilash uchun terapiyasini o'rganmoqda. Bu hujayralar miya to'qimalarini tiklash va kasallikni sekinlashtirish uchun ishlatilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Mustafoqulov M., Mamadaliyeva Z. TRANSGEN HAYVON OLISH USULLARI //International Journal of Science and Applied Research. – 2024. – T. 1. – Yo‘q. 3. – 78-81-betlar.
2. Sh Q. R. et al. Aptomerlar texnologiyasini biotexnologiyada qollash //Interdiscipline innovation and scientific research conference. – 2024. – T. 3. – №. 26. – C. 67-73.
3. Ilhomova D. O., Sh G. R., Abduvaliyeva M. M. TOZALANMAGAN KOMPLEKS FERMENT PREPARATLARINI OLINISHI: https://doi. org/10.5281/zenodo. 14546817 //International scientific and practical conference. – 2024. – T. 1. – №. 2. – C. 296-298.
4. Shamansurova Z. et al. Plasma Insulin level have linkage with neurodegeneration in patients with type 2 DM //Physiology. – 2023. – T. 38. – №. S1. – C. 5732129.
5. Mallayeva M., Mustafakulov M. Toksik gepatitda lipidlarning peroksidalnish mahsulotlariga polifenollarning ta’siri //International Journal of scientific and Applied Research. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 75-78.
6. Uralov A. et al. Building the inflower and realizing seed productivity of A. giganteum regel //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 538. – C. 03020.
7. Mustafoqulov M. va boshqalar. Mikroorganizmlardan insulinni genetik muhendislik texnologiyasi //Zamonaviy ilmiy va texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali. – 2023. – T. 1. – Yo‘q. 2. – 4-12-betlar.

KIYIKO‘TI (*LAGOCHILUS INEBRIANS)* O‘SIMLIGINI DORIVOR XUSUSIYATI VA FARMASEFTIKADAGI O‘RNI

Donoboyeva S.D., Mamatkulova I.E. Soatov B.B.

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

sevinchdonoboyeva44@gmail.com

Annotatsiya. Hozirgi kunda shifobaxsh o‘simliklarga bo‘lgan talab ortib bormoqda. Shu jumladan *Lagochilus* turkumi o‘simliklarining qon to‘xtatuvchi, antibakterial, yallig‘lanishga qarshi, antiallergik, sitotoksik, ferment ingibitori, spazmolitik, qon bosimini pasaytiruvchi, tinchlantiruvchi, psixoaktiv va boshqa dorivor xususiyatlarga ega ekanligi bilan ajralib turishi va farmaseftikada qo‘llanishi bo‘yicha ma’lumotlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: *Lagochilus inebrians*, *lagochiline*, to‘rt atomli spirt, stharidin, efir-tetraatsetat, farmakologik tadqiqotlar, Turkiston yalpizi, antioksidant faoligi.